

Užimtumo įstatymo, Administracinių nusižengimų kodekso, Statybos įstatymo ir Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimai

2023 02 21

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

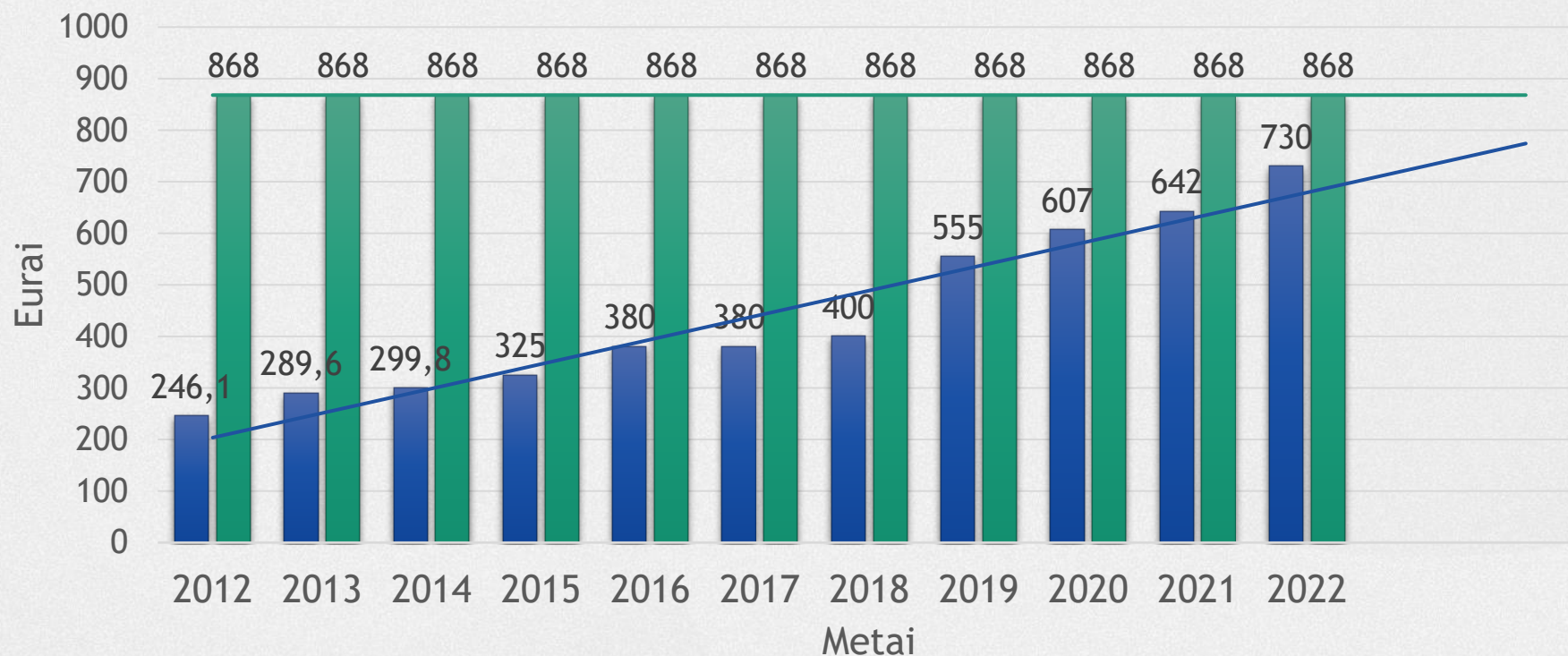
Užimtumo įstatymo pakeitimai

- Tikslas – **sumažinti nelegaliai dirbančių** asmenų mastą Lietuvoje
- Uždavinys – numatyti **veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas** už nelegalų darbą, nedeklaruotą darbą, užsieniečių įdarbinimo ir informavimo apie įdarbintus arba komandiruojamus laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką užsieniečius pažeidimus.

Sankcijos už nelegalų darbą nedidintos 11 metų

MMA ir minimalios baudos už nelegalų darbą palyginimas

■ LRV patvirtina minimali mėnesio alga

■ Sankcija už nelegalų darbą

— Linijinė (LRV patvirtina minimali mėnesio alga)

— Linijinė (Sankcija už nelegalų darbą)

Sankcijos mažiausios visoje ES

- **Bulgarijoje** 2019 m. duomenimis sankcija už nelegalų darbą juridiniams asmenims 1022 - 30 678 Eur, t.y. **3 - ~85 MMA** (MMA 2021 – 650 Bulgarijos levų, 2022 m. - 710 Bulgarijos levų (~363 Eur));
- **Estijoje** sankcija už nelegalų darbą juridiniams asmenims 3200 Eur, t.y. **~5 MMA** (Estijoje MMA 2022 m. – 654 Eur);
- **Kroatijoje** sankcija už nelegalų darbą juridiniams asmenims 9338 - 20 010 Eur, kas sudaro **15 - 32 MMA** (Kroatijoje MMA 2022 m.– ~624 Eur);
- Prancūzijoje sankcija už nelegalų darbą 6980 - 75 000 Eur, kas sudaro **4,2 - 45,5 MMA** (Prancūzijoje MMA 2022 m. – ~1645 Eur).

Sankcijos mažiausios visoje ES

Šalis	Minimali bauda	Maksimali bauda	MMA	Šalis	Minimali bauda	Maksimali bauda	MMA				
Lietuva	868 Eur	5 792 Eur	2022 m. - 730 Eur	Graikijoje	5 000 Eur	10 000 Eur	2022 m. - 831.8 Eur				
Bulgarijoje	1 022 Eur	30 678 Eur	2021 m. - 650 BGN (~ 332 Eur)								
			2022 m. - 710 BGN (~363 Eur)								
Estijoje	3 200 Eur		2022 m. - 654 Eur					Portugalijoje	2 000 Eur	90 000 Eur	2022 m. - 822.5 Eur
Kroatijoje	9 338 Eur	20 010 Eur	2022 m. - 624 Eur					Slovakijoje	2000 Eur	200 000 Eur	2022 m. - 645 Eur
Nyderlanduose		45 000 Eur	2022 m. 655 Eur					Vokietijoje		500 000 Eur	2022 m. 10.45 Eur (per valandą)
Slovėnijoje	4 000 Eur	12 000 Eur	2022 m. - 1 074 Eur								
Čekijoje	1969 Eur	393 800 Eur	2022 m. - 655 Eur					Ispanijoje	500	100 000	2022 m. - 1000-1,166.7 Eur
Prancūzijoje	6 980 Eur	75 000 Eur	2022 m. - 1645 Eur					Vengrijoje	4 x MMA	15 x MMA	2022 m. - 542 Eur

Ką siūlome?

- **3 kartus** padidinti Užimtumo įstatyme numatytas **baudas juridiniams asmenims** ir jas suapvalinti.

Pvz. UĮ 56 str. 5d. 4p.:

“skiria baudą darbdaviui nuo **3 iki 10 LRV patvirtintos MMA dydžių** už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį (buvo 868 – 2896 eur). Tokie patys veiksmai, padaryti darbdavio, jau bausto už šį pažeidimą per pastaruosius 2 metus, užtraukia baudą darbdaviui nuo **10 LRV iki 20 LRV patvirtintos MMA dydžių** už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį” (buvo 2896 – 5792 eur).

Ką siūlome?

- Patikslinti ir papildyti ANK 95 straipsnyje numatytas baudas numatant proporcingai (įvertinant ekonominę galią) didesnę baudos apatinę ribą **nuo 2000 Eur** darbdaviams (fiziniais asmenimis, taip pat ir ūkininkams) lyginant su Užimtumo įstatymo projekte didinamomis baudomis darbdaviams juridiniams asmenimis už nelegalų darbą nuo 3 MMA.
- Didinama ir atsakomybė **darbdavių (juridinių asmenų) atstovams** ar kitiems atsakingiems asmenims – vietoj 1 000 Eur galėtų būti taikoma **1 500 Eur** bauda.

Nelegalaus darbo sąvokos išplėtimas

- Tikslas – sumažinti nelegaliai dirbančių asmenų mastą Lietuvoje
- Uždavinys – papildyti nelegalaus darbo sąvoką

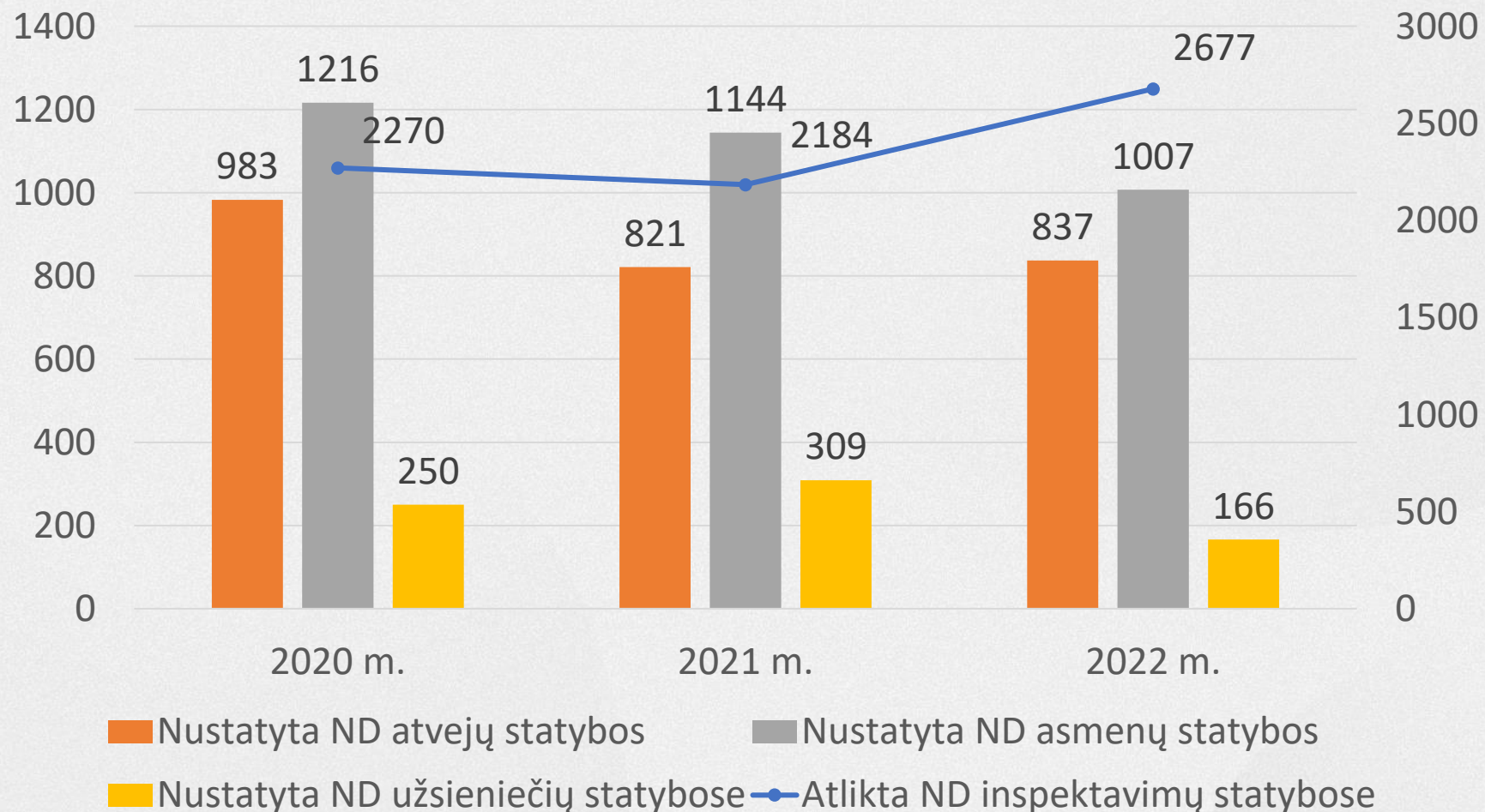

Darbas nedraudžiamuoju laikotarpiu pas tą patį darbdavį

- Šiuo metu galima išvengti atsakomybės už nelegalų darbą, kai sudaroma rašytinė darbo sutartis, pranešama apie darbo pradžią SoDrai, darbuotojas atlieka darbo funkcijas, nors jis iškart išleidžiamas, pvz., nemokamų atostogų, kurių metu mokesčiai nemokami, darbuotojas netenka socialinių garantijų. Nustačius tokį pažeidimą darbdaviui taikoma tik kaip už nedeklaruotą darbą pagal UĮ 58 straipsnį, tačiau tai nesukelia papildomų pasekmių, susijusių su darbo užmokesčio sumokėjimu pagal UĮ 56 straipsnį, taip pat nekiltų pasekmės ir UTPĮ įdarbinant trečiųjų šalių piliečius.

Skaidriai dirbančio ID kodas veikia!

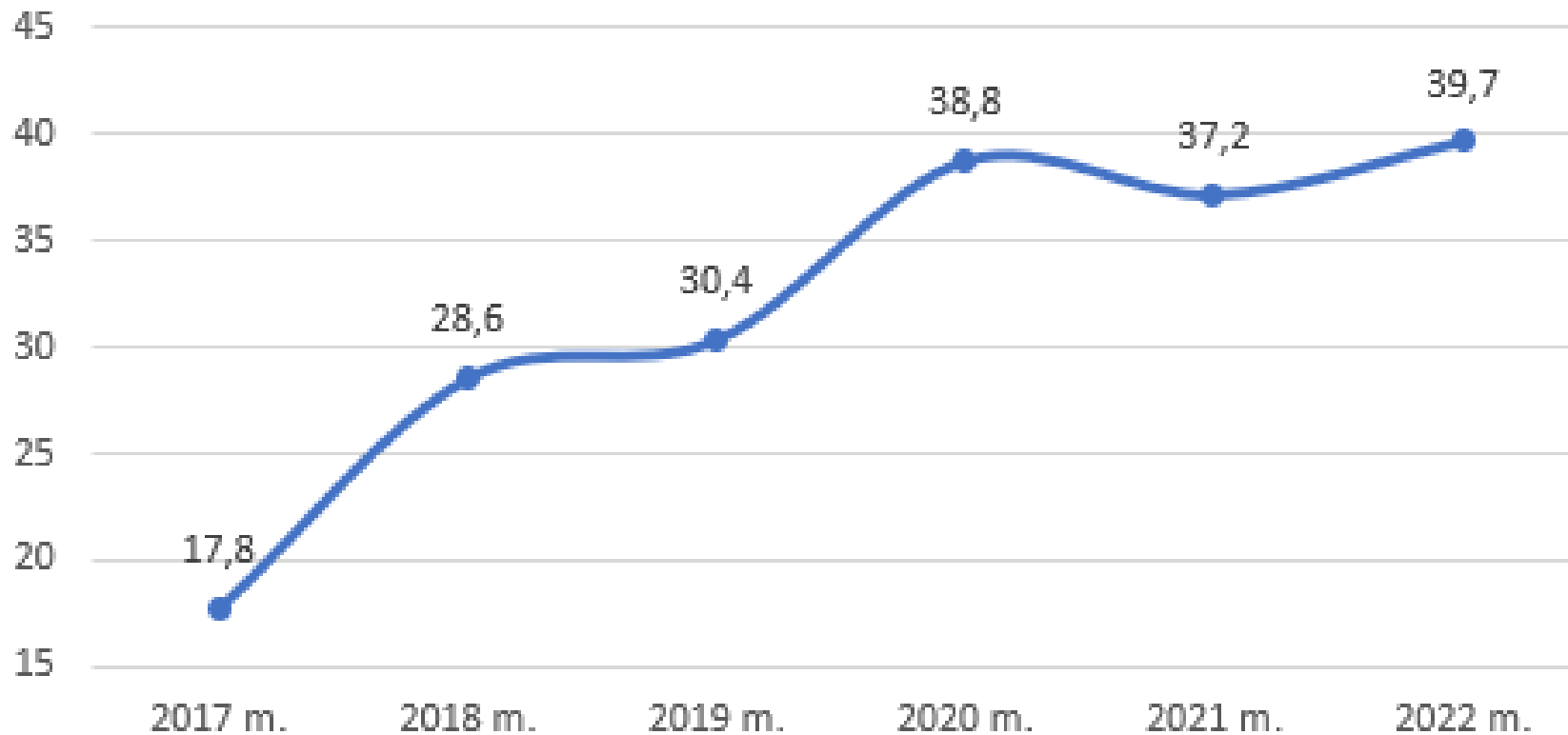
Nelegalaus darbo kontrolė statybose

VDI patikrinimai taiklesni

Nelegalaus darbo kontrolės rezultatyvumas ND atvejų
skaičiui įvertinti

Įtraukios darbo rinkos PP ir RRF rodikliai

- **„Nelegalaus darbo kontrolės rezultatyvumas, proc.“** (siektina reikšmė 2025 m. – 39 proc.; 2030 m. – 42 proc.).
- **„Elektroninėmis priemonėmis identifikuojamų statybvietėse dirbančiųjų dalis nuo visų dirbančiųjų, procentai“** (siektina reikšmė 2025 m. IV ketv. – 80 proc.)
  - Statybos sektoriuje iki 2025 m. gruodžio 31 d. bus atlikta kasmet 1400 planinių patikrinimų ir dar 30 proc. neplaninių patikrinimų.

Kas slypi po rezultatyviu patikrinimu?

- Rezultatyvus nelegalaus darbo (ND) inspektavimas – kai nustatomas nelegalaus darbo atvejis.
- VDI duomenimis, rezultatyvus planinis ND inspektavimas (kai dirba TŠP) sklandžiausiu atveju trunka **apie 8 val.** (1 d.d.), patys sudėtingiausi planiniai ND inspektavimai trunka apie 17 val. + 96 val. teisminių procesų = **121 val.**
- Rezultatyvus planinis ND inspektavimas (kai nėra TŠP) sklandžiausiu atveju trunka apie **6 val.**, patys sudėtingiausi planiniai ND inspektavimai trunka apie 12 val. + 96 val. teisminių procesų = **114 val.**

Ką siūlome? (1)

„56 straipsnis. Nelegalus darbas ir atsakomybė už jį

1. Nelegaliu darbu laikomos fizinio asmens (darbuotojo) pavaldžiai kitam asmeniui (darbdaviui) **(atliekant statybos darbus – statytojui (užsakovui) ar jo įgaliotam rangovui)** ir jo naudai atlygintinai atliekamos darbo funkcijos, kai:

1) darbdavys nesudaro darbo sutarties raštu arba nepraneša Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinei įstaigai mažiausiai prieš vieną darbo dieną iki darbo pradžios apie darbuotojo priėmimą į darbą;

2) darbo funkcijos atliekamos nedraudžiamuoju laikotarpiu pas tą patį darbdavį;

3) fizinis asmuo neturi galiojančio skaidriai dirbančio asmens identifikavimo kodo, kurį pagal specialiuosius įstatymus privalu turėti, arba skaidriai dirbančio asmens identifikavimo kode užšifruojamus duomenis pagrindžiančių dokumentų tais atvejais, kai skaidriai dirbančio asmens identifikavimo kodas negali būti suformuotas;

Ką siūlome? (2)

4. Šio įstatymo 55 straipsnyje nurodyta institucija, nustčiusi, kad darbdavys padarė šio straipsnio 1 dalies 1, **2 arba 3** punkte nurodytą pažeidimą, neatsižvelgdama į formalią nelegaliai dirbančio ir (ar) nelegalų darbą leidusio dirbti asmens veiklos išraišką:

1) ~~jeigu darbo santykiai nėra pasibaigę, įpareigoja darbdavį sudaryti rašytinę darbo sutartį su nelegaliai dirbusiu asmeniu ir pranešti Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritorinei įstaigai apie nelegalaus darbo laikotarpį ir sumokėti nelegaliai dirbusiam asmeniui sulygtą atlyginimą už darbą, kad darbo sutartis sudaryta ir darbuotojas priimtas į darbą;~~

2) ~~įpareigoja darbdavį sumokėti nelegaliai dirbusiam asmeniui sulygtą atlyginimą už darbą, išskyrus atvejį, kai šis atlyginimas buvo sumokėtas;~~

23) šio įstatymo nustatyta tvarka skiria baudą darbdaviui, **o statybos darbų atveju – statytojui (užsakovui) ar jo įgaliotam rangovui nuo 3 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių 868 iki 10 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių 2-896 eurų** už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį. Tokie patys veiksmai, padaryti darbdavio, **o statybos darbų atveju – statytojo (užsakovo) ar jo įgalioto rangovo, jau baustų bausmė** už šį pažeidimą per pastaruosius 2 metus, užtraukia baudą darbdaviui, **o statybos darbų atveju – statytojui (užsakovui) ar jo įgaliotam rangovui nuo 10 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių 2-896 iki 20 Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos minimaliosios mėnesinės algos dydžių 5-792 eurų** už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį.

Ką siūlome? (3)

„95 straipsnis. Nelegalus darbas

1. Nelegalus darbas

užtraukia baudą darbdaviams **fiziniam asmeniui, o statybos darbų atveju – rangovams ar statytojams (užsakovams) fiziniams asmenims** ar ~~kitiems atsakingiems asmenims~~ nuo **dvių tūkstančių vieno tūkstančio iki penkių tūkstančių eurų**, **juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims, o statybos darbų atveju – rangovų ar statytojų (užsakovų) juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims** – nuo **vieno tūkstančio penkių šimtų iki penkių tūkstančių eurų**.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytas administracinis nusižengimas, padarytas pakartotinai,

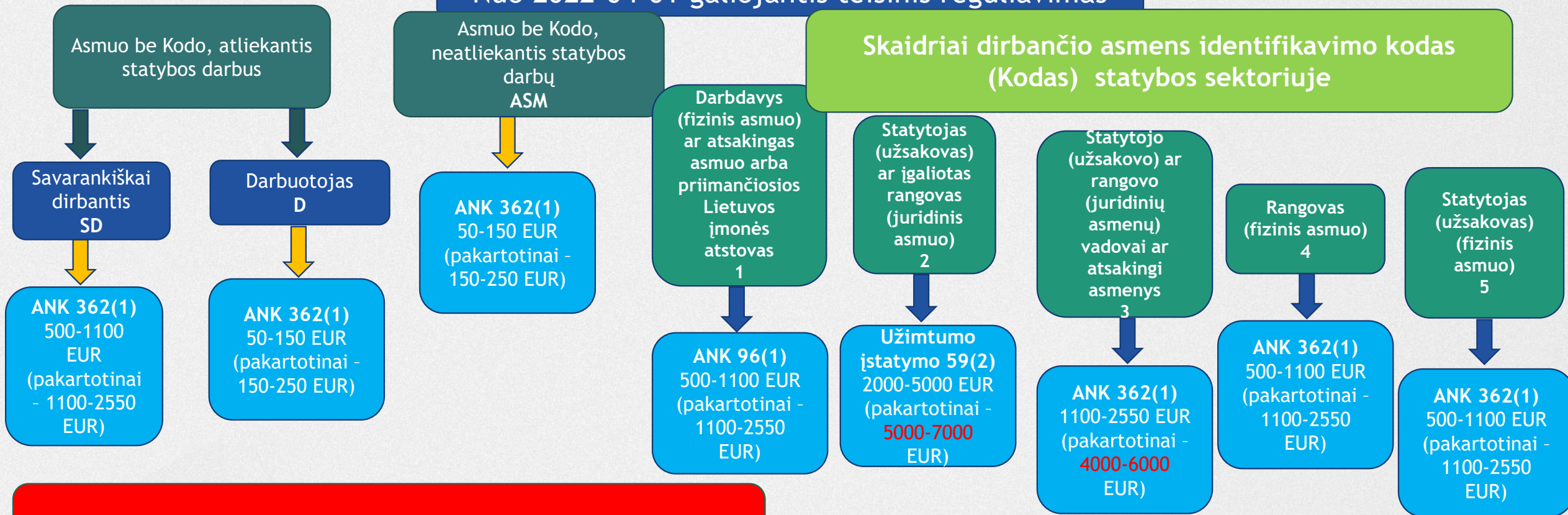
užtraukia baudą darbdaviams **fiziniam asmeniui, o statybos darbų atveju – rangovams ar statytojams (užsakovams) fiziniams asmenims** ar ~~kitiems atsakingiems asmenims~~, **juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims, o statybos darbų atveju – rangovų ar statytojų (užsakovų) juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims** – nuo **penkių tūkstančių iki šešių tūkstančių eurų**.“

Kas pasikeis?

- Įtvirtinus, kad tikrinant tik ID kodo turėjimo faktą nebereikėtų įrodinėti ND požymių, rezultatyvus planinis nelegalaus darbo inspektavimas vyktų **dvigubai** trumpiau.
- Tais atvejais, kai ND patikrinimo metu būtų nustatyti TŠP, inspektoriai turėtų įrodinėti visus galimus ND požymius.
- Tokiu būdu, apie 50 proc. ND inspektavimų (50 proc. atvejų statybos darbus atlieka TŠP) patikrinimų laikas sutrumpėtų 50 proc., o **nelegalaus darbo kontrolės greitis būtų 25 proc. didesnis**. Sutaupytas laikas galės būti skiriamas atlikti daugiau ND patikrinimų šiame ir (ar) kituose rizikingiausiuose ekonominės veiklos sektoriuose.
- **Bus greičiau pasiektos Pažangos priemonės stebėsenos rodiklių siektinos reikšmės.**

Nuo 2022-04-01 galiojantis teisinis reguliavimas

Baudžiame: D + 1 + 2 arba 4 arba 5 + 3

Baudžiame: SD + 2 arba 4 arba 5 + 3

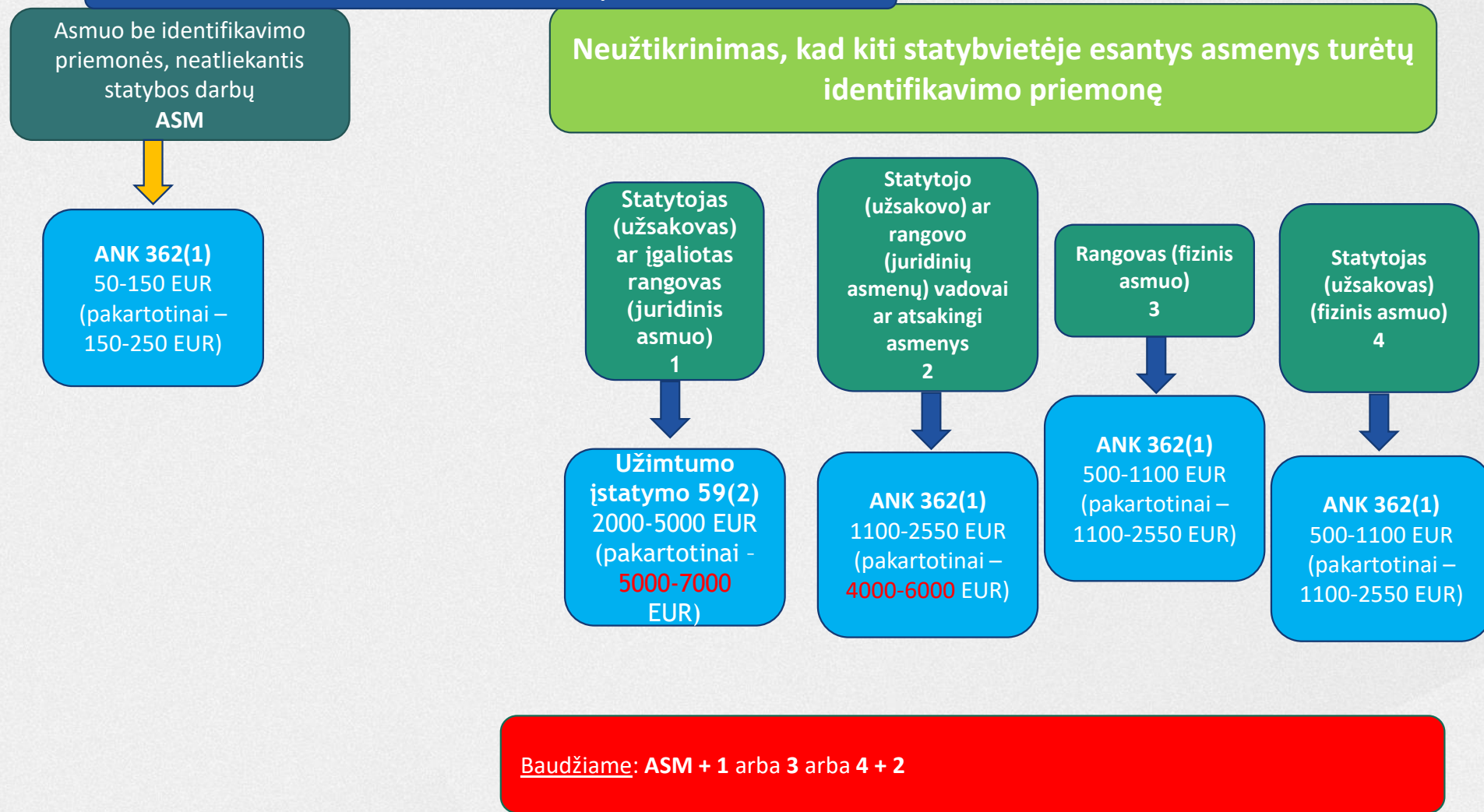
Baudžiame: ASM + 2 arba 4 arba 5 + 3

* Už ANK 96 (1) ir ANK 362 (1) pažeidimų padarymą mokesčių mokėtojas taip pat bus įtrauktas į Nepatikimų mokesčių mokėtojų sąrašą (MAĮ 40(1) str. 1 d. 4 p.).

* Jeigu paaiškės, kad asmuo be ID dirbo nelegaliai, o savarankiškai dirbantis - nedeklaravo savarankiškos veiklos, bus taikoma administracinė atsakomybė pagal kitus ANK ir UĮ straipsnius.

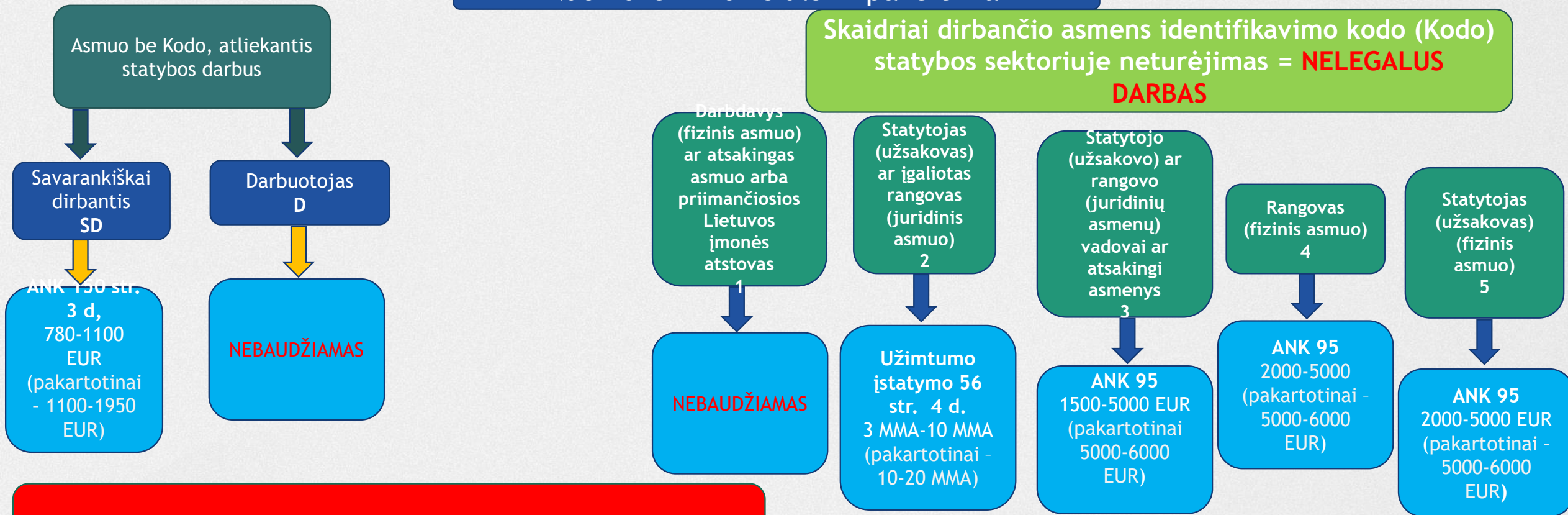

Nuo 2023-11-01 siūlomi pakeitimai

Nuo 2023-11-01 siūlomi pakeitimai

Skaidriai dirbančio asmens identifikavimo kodo (Kodo) statybos sektoriuje neturėjimas = **NELEGALUS DARBAS**

Baudžiame: SD + 2 arba 4 arba 5 + 3

Baudžiame: 2 arba 4 arba 5 + 3, *jeigu statybos darbus atliko D*

* Pagal šią schemą baudžiama tik tuomet, kai statybos darbus atlieka ne trečiosios šalies pilietis.

** Nereikia įrodinėti nelegalaus darbo požymių.

Nuo 2023-11-01 siūlomi pakeitimai

Skaidriai dirbančio asmens identifikavimo kodo (Kodo) statybos sektoriuje neturėjimas = **NELEGALUS DARBAS**

Baudžiame: SD + 4 arba 6 arba 7 + 5

Baudžiame: 1 arba 2 + 3 + 4 arba 6 arba 7 + 5

* Pagal šią schemą baudžiama tik tuomet, kai statybos darbus atlieka trečiosios šalies pilietis.

** Pagal Sankcijų darbdaviams direktyvą 2009/52 nėra galimybės bausti tik statytojo (užsakovo) ar jo įgalioto rangovo.

ID Kodas tik statybvietėse?

ID Kodą lengvai gali patikrinti ne tik kontroliuojančios institucijos, bet ir rangovai, statytojai (užsakovai), kurie privalo užtikrinti, kad visi statybos darbus statybvietėse atliekantys asmenys turėtų Kodus.

2023 m. sausio mėnesį daugiau nei 300 tūkstančių asmenų turi išduotą Kodą.

VDI, vykdydama Kodo kontrolę, pastebėjo atvejus, kuomet asmuo, **atliekantis statybos darbus objekte, nepatenkančiame į STĮ 2 str. 98 p. nustatyto statybvietės apibrėžimą, neprivalo turėti Kodo.** Tokiu būdu, įregistravus statinį su daline vidaus apdaila ar be jos, po įregistravimo atsiranda galimybė vykdyti visus kitus darbus be Kodo, atsakomybė negali būti taikoma nei statybos darbus vykdančiam asmeniui, nei kitiems susijusiems asmenims (statytojui (užsakovui), rangovui, darbdaviui). Tokia pat situacija susiklosto vykdant privačių namų ar butų remontą ir/ar renovaciją.

ID Kodas atliekant visus statybos darbus

Siūlytina numatyti prievolę turėti ID Kodą visiems statybos darbus atliekantiems asmenims,

keičiant STĮ 22¹ straipsnį ir atsisakant žodžio „statybvietėse“,

tačiau paliekant pareigą statytojui (užsakovui) ar jo vienam įgaliotam rangovui nustatyti kitų statybvietėje esančių (bet statybos darbų nedirbančių) asmenų, identifikavimo priemonę, registruoti šių asmenų buvimo statybvietėje pradžios ir pabaigos laiką ir priežastį, tokiu būdu nedidinant administracinės naštos statytojams (užsakovas) ir rangovams.